

Inspiratiegids nazorgtrajecten bij de VoorleesExpress

Twintig keer
voorlezen. En dan?

Wij werken
aan de
toekomst van
bibliotheeken

Inhoud

Woord vooraf	3
1. Elke week een berichtje	5
2. Aan de slag met Taal en Tablets	6
3. Voel je Dighuis in Veghel	7
4. Onderweg met de Boekfiets	8
5. Word Bibliotheekwijs in Gouda	9
6. Pageturner	10
7. Een warme overdracht in Zoetermeer	11
8. Samen de bibliotheek ontdekken in Rotterdam West	12

Woord vooraf

‘Mogen we nog een keer meedoen? Kan de voorlezer nog paar keer komen?’ deze vragen zullen menig VoorleesExpress-projectleider als muziek in de oren klinken.

Die twintig keer voorlezen waren zó leuk en de kinderen gaan vooruit maar ouders hebben nog vragen over hoe zij het voorlezen en de taalstimulering op eigen kracht kunnen voortzetten.

Uit onderzoeken¹ naar de effecten van de VoorleesExpress is gebleken dat de resultaten van het project op korte termijn positief zijn, maar op lange termijn nog wat te wensen over laten. De vooruitgang van de kinderen op leesgebied stagneert en de ouders blijven met vragen zitten:

We kunnen concluderen dat de VoorleesExpress tot op zekere hoogte werkt: [...] Tegelijkertijd lijkt uit de resultaten te spreken dat er om duurzame effecten op vaardigheden als verhaalbegrip te realiseren nog meer

nodig is. Dat wil zeggen, er moet gekeken worden naar effectieve, aanvullende activiteiten om laagopgeleide (migranten)ouders bij de talige en geletterde ontwikkeling van hun kinderen te betrekken (Broens & Van Steensel, 2019, 5).

Van hieruit is de behoefte ontstaan aan een vervolg- of nazorgtraject, om de resultaten van het project te waarborgen en de ouders opties te bieden om de taalontwikkeling van hun kinderen te stimuleren. Bij bibliotheken leeft de wens om gezinnen die mee hebben gedaan aan de VoorleesExpress langdurig aan zich te binden in het kader van de gezinsaanpak.

¹ Onder andere: De Vries, Moeken en Kuiken (UvA, 2015); Broens & Van Steensel (Eburon, 2019)

In het voorjaar van 2021 heb ik tijdens een onlinebijeenkomst met de projectleiders van Noord- en Zuid-Holland van gedachten gewisseld over de behoefte aan een nazorgtraject. Het bleek dat er een wisselende behoefte was: een nazorgtraject opzetten of juist niet en zo ja: hoe dan? Dit document heeft als doel inspiratie te bieden voor het opzetten van een nazorgtraject. Het is een dynamisch document, dat aangevuld wordt. In het document worden verschillende opties voor nazorg besproken, met daarbij nuttige (media)links en contactgegevens. Sommige voorbeelden zijn intensief en vereisen veel tijd, inzet en budget. Anderen zijn minder intensief. De gegeven voorbeelden lopen ook qua karakter uiteen: sommige opties zijn al uitgebreid uitgevoerd en getest, andere bevinden zich in een beginfase.

Voer jij zelf een nazorgtraject uit of ken je nog een goed voorbeeld van nazorg dat je graag met het netwerk wil delen? Of wil je ergens anders over sparren? Neem dan contact met mij op.

Charlotte Lehmann

provinciaal coördinator VoorleesExpreslocaties
in Noord- en Zuid-Holland bij Probiblio

06 22714579

clehmann@probiblio.nl

1. Elke week een berichtje

Tijdens de coronacrisis bleek dat WhatsApp het handigste middel is voor communicatie tussen voorlezer en gezin.

WhatsApp kan worden benut om nazorg te bieden op een manier die weinig moeite, tijd en kosten met zich meebrengt. De projectleider stuurt gezinnen na afloop van het voorleestraject elke week via WhatsApp een berichtje met daarin een link naar een digitaal prentenboek, voorleesfilmpje, educatieve app of andere taaltip. Zo is er elke week weer een impuls om zelf aan de slag te gaan met het verrijken van de taalomgeving.

Voordelen:

weinig kosten, vrijwilliger is beschikbaar voor volgend traject, ouders blijven in beeld, korte lijntjes als ze nog vragen hebben.

Aandachtspunten:

geen persoonlijk contact, risico dat ouders het naast zich neerleggen, het is meer werk voor de projectleider.

2. Aan de slag met Taal en Tablets

Het project Taal en Tablets is ontwikkeld door Cubiss en bibliotheek Lek en IJssel. Het doel van het project is om ouders te ondersteunen in de leesopvoeding van hun kind.

Ouders krijgen een tablet uitgereikt, waarop educatieve apps zijn geïnstalleerd. Voorbeelden van deze apps zijn digitale prentenboeken via Bereslim, maar bijvoorbeeld ook apps die gericht zijn op kleuren, knutselen en spelletjes doen. Tijdens een startbijeenkomst leren de ouders de tablet en de apps te gebruiken. Zij mogen deze vervolgens mee naar huis nemen, om met hun kinderen te gebruiken. Dit doen ze gedurende een periode van 20 weken, waarbij ze begeleid worden door een leesconsulent van de bibliotheek. Er zijn zes inhoudelijke bijeenkomsten aan het traject verbonden. Deze worden op school gehouden en begeleid door de bibliotheek. Ouders leren er meer over educatieve materialen die zij in het gezin kunnen gebruiken en over de educatieve waarde van verschillende apps. In maart 2021 interviewde ik Katia van Bommel, die Taal & Tablets heeft ontwikkeld. Luister of bekijk het interview [hier](#).

De landelijke VoorleesExpress licht Taal en Tablets op Zendesk uit als voorbeeld van een nazorgtraject. Lees hier het artikel: [Een voor- of natraject voor de VoorleesExpress? – VoorleesExpress zendesk.com](#)

Voordelen:

resultaten kunnen worden bijgehouden in het volgsysteem, intensieve begeleiding voor gezinnen, vaders zijn vaker betrokken, mediaopvoeding komt aan bod.

Aandachtspunten:

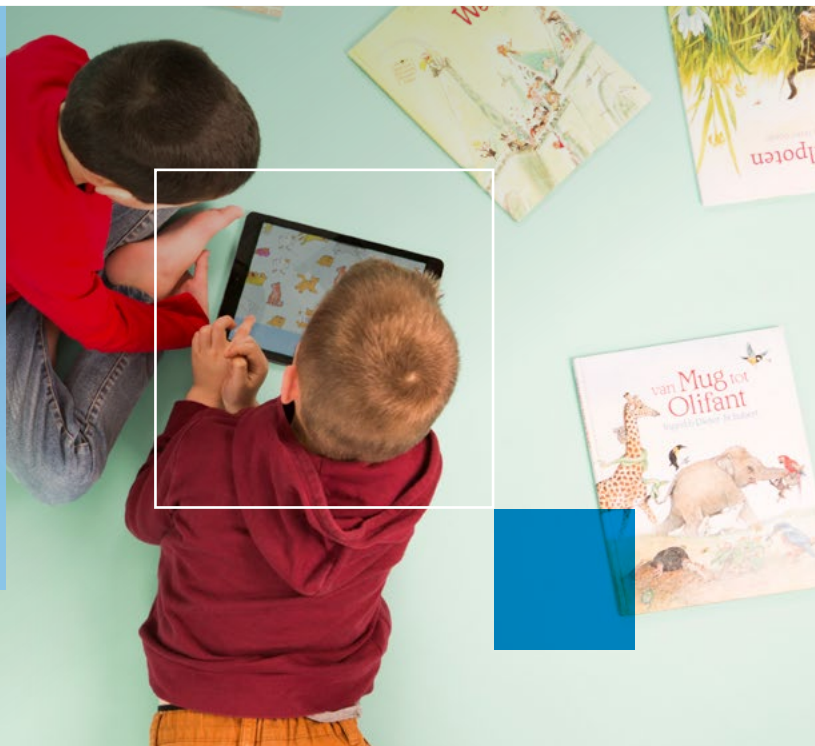
materiaal- en personeelskosten zijn hoog, onderhoud aan tablets is regelmatig nodig.

Meer weten?

Neem contact op met de educatieafdeling van Bibliotheek Lek en IJssel via

educatie@bibliotheeklekiijssel.nl

3. Voel je Digithuis in Veghel

Ook in Veghel zijn ze met digitale middelen aan de slag gegaan. Farida Topan, projectleider van de VoorleesExpress in Veghel (Noord Oost Brabantse Bibliotheken) kreeg de vraag ‘Mogen we nog een keer meedoen?’ ook vaak te horen na afloop van een voorleestraject.

Om in contact te blijven met gezinnen en ze veilig aan de slag te laten gaan met digitale leermiddelen, heeft ze in 2019 samen met het lokale welzijnswerk een aanvraag ingediend bij de gemeente voor de aanschaf van tablets. Deze worden nu, in een stevige hoes en samen met een koptelefoon, voor 20 weken uitgeleend aan gezinnen die mee hebben gedaan aan de VoorleesExpress. Een Apple-specialist uit de gemeente Sint Oedenrode werkt ook mee in dit project. Hij regelt de technische zaken en zorgt ervoor dat de tablets goed zijn afgeschermd van de rest van het internet. Farida is continu op zoek naar leerzame apps die betrekking hebben op taal en voorlezen. Om de week komen de ouders (digitaal) bij haar langs en bespreken ze samen de apps. Ondertussen praten ze over (voor)lezen, taalontwikkeling en digitale vaardigheden. Ouders dragen ook suggesties aan voor bruikbare apps. Gezinnen betalen 30 euro voor deelname. Dit bedrag wordt gebruikt voor de aanschaf van apps en om kapotte onderdelen (zoals bijvoorbeeld een oplader) te vervangen. Het project, dat Digithuis heet, wordt ook soms ingezet als voortraject van de VoorleesExpress.

Voordelen:

gezinnen zijn betrokken, mediaopvoeding komt aan bod, in te zetten als voortraject.

Aandachtspunten:

grote inzet van financiële middelen en digitale expertise nodig.

Meer informatie?

Neem contact op met Farida Topan
(projectleider VoorleesExpress Veghel
en omstreken)

veghel@voorleesexpress.nl

4. Onderweg met de Boekfiets

De Boekfiets is een grote bakfiets, gevuld met voorleesboeken en creatieve materialen. Deze kan ingezet worden om op verschillende plekken een voorleesactiviteit te creëren.

De Boekfiets is een grote bakfiets, gevuld met voorleesboeken en creatieve materialen. Deze kan ingezet worden om op verschillende plekken een voorleesactiviteit te creëren. Bijvoorbeeld bij terugkomenten met gezinnen die aan de VoorleesExpress hebben meegedaan. Doordat de bakfiets overal kan worden ingezet, is de activiteit toegankelijk voor nieuwsgierige ouders en worden zij hopelijk aangezet om de omgeving thuis taalrijker te maken.

De landelijke VoorleesExpress heeft De Boekfiets, net als Taal en Tablets, uitgelicht als voorbeeld van een nazorgtraject. Lees deze uitwerking na op Zendesk: [Een voor- of natraject voor de VoorleesExpress? – VoorleesExpress \(zendesk.com\)](#)

Voordelen:

ouders worden op een laagdrempelige manier betrokken.

Aandachtspunten:

moet structureel ingezet worden voor resultaat.

Meer informatie?

Neem contact op met Stichting Aanzet via:

info@boekfiets.nl

5. Word Bibliotheekwijs in Gouda

Bij het project Bibliotheekwijs van Bibliotheek Gouda gaan voorleesgezinnen en vrijwilligers na afloop van het traject nog 5 keer samen naar de bibliotheek.

Niet meer elke week, maar met langere, zelf te bepalen tussenpozen. Elke keer staat een ander thema centraal, zoals boeken lenen/terugbrengen, het juiste boek vinden of het aanbod van de bieb voor volwassenen. In onderstaand interview legt (inmiddels oud-)projectleider Sandy van Echtelt uitgebreid uit wat haar ervaring is met Bibliotheekwijs. Een goede tip is om de bezoeken gezellig te maken en de gezinnen zich welkom te laten voelen in de bibliotheek. Bij het eerste bezoek krijgen gezin en voorlezer een voucher om iets te gaan drinken in het café van de bibliotheek. Na afloop krijgen de kinderen een cadeautje binnen het thema 'lezen'. Dit in de hoop dat ze de bibliotheek blijven bezoeken met hun ouders.

Oud-VoorleesExpress-projectleider Sandy van Echtelt: ['Met ons nazorgtraject stimuleren we zelfredzaamheid'](#) | [Probiblio](#)

Voordelen:

ouders leren de verschillende bibliotheekvestigingen kennen, zowel qua locaties als qua aanbod, ook (taal)aanbod voor ouders komt voorbij.

Aandachtspunten:

vrijwilligers zijn niet direct weer beschikbaar voor een volgend traject, extra vrijwilligers nodig.

Meer weten?

Annerieke Donselaar van VoorleesExpress Gouda,
gouda@voorleesexpress.nl

6. Pageturner

Pageturner is de naam van een programma bedoeld voor ouders met een lage SES (sociaaleconomische status), met kinderen in de peuter- en kleuterleeftijd.

Bij de ontwikkeling wordt samengewerkt met leesexperts en gedragswetenschappers. Digitale prentenboeken staan centraal. De belangrijkste doelstelling: ouders en kinderen gaan zo veel, en zo langdurig mogelijk digitale boeken lezen. Ze blijven dus met boeken aan de gang, ook als ze niet in het Nederlands voor kunnen lezen en nadat de vrijwilliger die dat wel kan het traject heeft afgerond. Pageturner kan in samenwerking met een kinderopvanglocatie- of kleutergroep gedaan worden en biedt een pakket met begeleiding, training en toegang tot Bereslim.

Voordelen:

intensieve monitoring en lopend onderzoek, vrijwilliger is direct weer beschikbaar, prentenboeken van hoge kwaliteit.

Aandachtspunten:

de kosten zijn relatief hoog, niet geschikt voor kinderen die ouder zijn dan 5 a 6 jaar, moet in samenwerking met school of kinderopvang en gemeente gedaan worden, bibliotheken hebben zelf ook de kennis in huis om gezinnen met Bereslim te laten omgaan.

Meer weten?

[Pageturner](#) | [Ouderprogramma Digitale Boeken](#)
| [VVE](#) | [Nederland \(pageturner-online.nl\)](#)

7. Een warme overdracht in Zoetermeer

In Zoetermeer wordt de VoorleesExpress uitgevoerd door stichting Piëzo, in samenwerking met Bibliotheek Forum.

Ook hier merken ze dat ouders na het voorlees-traject soms nog met een hulpvraag blijven zitten. Specialist Lezen en Ontmoeting Monica van der Meer zag een koppeling met de 31 dBos-scholen die het werkgebied van de bibliotheek rijk is. Tijdens de training worden de voorlezers van de VoorleesExpress op de hoogte gebracht van het feit dat ze ouders met een blijvende hulpvraag na het voorleestraject kunnen overdragen aan een leesconsulent van de bibliotheek. Deze spreekt een paar keer af met het gezin, eerst op de eigen school. Hier verkennen ze samen het aanbod van de Bibliotheek op School. De volgende stap is om af te spreken in de lokale bibliotheekvestiging, om te kijken welke schatten daar te vinden zijn. De leesconsulent kan vanuit haar eigen expertise tekstloze- of meertalige boeken aanbevelen, of de ouders doorverwijzen naar ander (taal)aanbod. Samen doorlezen dus! Tip van Monica: zet het nazorgtraject als product in de educatiewebshop van de bibliotheek. Zo kunnen (potentiële) toeliders van scholen lezen wat er allemaal mogelijk is.

Voordelen:

koppeling met het bestaande aanbod van de Bibliotheek op School en de lokale bibliotheek, gezinnen maken gebruik van de expertise van de leesconsulent.

Aandachtspunten:

personele bezetting nodig.

Meer informatie?

Neem contact op met Monica van der Meer (Specialist team Lezen en Ontmoeting),

monica.vandermeer@bibliotheek-zoetermeer.nl

Het laatste voorbeeld in deze inspiratiegids is geen volledig nazorgtraject, maar eerder een intensievere variant van de VoorleesExpress. Omdat er na het reguliere traject ook nog contact is, wilde ik dit toch toevoegen ter inspiratie:

8. Samen de bibliotheek ontdekken in Rotterdam West

VoorleesExpress Rotterdam (uitgevoerd door Stichting Mano) en bibliotheek Rotterdam starten in 2021 op initiatief van bibliotheek Rotterdam met een aantal bijzondere voorleestrajecten.

Gezinnen die meedoen met de VoorleesExpress en die zelf al de weg naar de bibliotheek weten te vinden worden gekoppeld aan een voorlezer én aan een bibliotheekmedewerker (in plaats van een coördinator). De voorlezer en de bibliotheekmedewerker gaan de eerste keer samen naar het gezin. Waar tijdens het reguliere traject de bibliotheek één keer wordt bezocht na tien weken, is dit bij deze trajecten intensiever. Er vinden tijdens het voorleestraject 5 bibliotheekbezoeken plaats, waarbij zowel de voorlezer als de bibliotheekmedewerker aanwezig is. De bibliotheekmedewerker kan vanuit zijn/haar expertise het gezin wijzen op de mogelijkheden die de bibliotheek ze biedt. 5 weken na afloop van het traject ontmoeten gezin en bibliotheekmedewerker elkaar nogmaals in de bieb en kan het gezin nog vragen stellen. Het project start eind 2021 met 25 gezinnen uit Rotterdam West en het is de bedoeling om dit later uit te breiden naar de rest van Rotterdam. Nu doen de bibliotheekmedewerkers dit zelf, in de toekomst worden hier wellicht bibliotheekvrijwilligers voor ingezet.

Voordelen:

vrijwilliger is direct weer beschikbaar voor een volgend traject, gezin raakt goed ingebed in het aanbod van de bibliotheek.

Aandachtspunten:

het moet binnen de beschikbare uren van de bibliotheekmedewerkers passen.

Meer weten?

Helena Raby van Stichting Mano &
Lydia Heesbeen van bibliotheek Rotterdam

Nog niet uitgelezen?

- In deze publicatie van de KB vind je een stappenplan en voorbeelden van extra ondersteuning: [bbv-Kwaliteitsimpuls-Voorleestraject.pdf \(bibliotheeknetwerk.nl\)](#)
- Op Zendesk staat een overzicht van alle onderzoeken die er tot nu toe zijn gedaan naar het effect van de VoorleesExpress: [Onderzoek, effect en tevredenheid – VoorleesExpress \(zendesk.com\)](#)

Charlotte Lehmann